

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 16/09-46

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka na neverejnom zasadnutí 7. októbra 2009 vo veci prijatej sťažnosti J. M., K., zastúpeného advokátom JUDr. J. J., T., pre namietané porušenie jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaní o preskúmanie trvania dôvodov väzby a o jeho žiadosti o prepustenie z väzby a jej nahradenie písomným sľubom vedenom pod sp. zn. 3 Tos/81/2007, uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008, postupom Okresného súdu Trnava v konaniach o jeho žiadostiach o prepustenie z väzby z 18. októbra 2007 a 13. marca 2008 vedených pod sp. zn. 1 T/150/2007, uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 5 Tos/28/2008 z 8. apríla 2008 a uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 3 Tos/57/2008 z 26. júna 2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. M. zaručené čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaní o preskúmanie trvania dôvodov väzby a o jeho žiadosti o prepustenie z väzby a jej nahradenie písomným sľubom vedenom pod sp. zn. 3 Tos/81/2007, uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008, postupom Okresného súdu Trnava v konaniach o jeho žiadostiach o prepustenie z väzby z 18. októbra 2007 a 13. marca 2008 vedených pod sp. zn. 1 T/150/2007, uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 5 Tos/28/2008 z 8. apríla 2008 a uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 3 Tos/57/2008 z 26. júna 2008 p o r u š e n é b o l i .

2. J. M. finančné zadosťučinenie n e p r i z n á v a .

3. J. M. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 335,19 € (slovom tristotridsaťpäť eur a devätnásť centov), z ktorých j e p o v i n n ý vyplatiť Krajský súd v Trnave sumu 223,46 € (slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť centov) a Okresný súd Trnava sumu 111,73 € (slovom stojedenásť eur a sedemdesiattri centov) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. J. J., T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. mája 2008 doručená sťažnosť (doplnená podaním doručeným ústavnému súdu 14. júla 2008) J. M., K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorú ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 16/09-21 z 20. januára 2009 prijal na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia jeho základného práva zaručeného čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v konaní o preskúmanie trvania dôvodov väzby a o jeho žiadosti o prepustenie z väzby a jej nahradenie písomným sľubom vedenom pod sp. zn. 3 Tos/81/2007, uznesením

krajského súdu sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008, postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaniach o jeho žiadostiach o prepustenie z väzby z 18. októbra 2007 a 13. marca 2008 vedených pod sp. zn. 1 T/150/2007, uznesením krajského súdu sp. zn. 5 Tos/28/2008 z 8. apríla 2008 a uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Tos/57/2008 z 26. júna 2008.

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že je proti jeho osobe vykonávané väzobné trestné stíhanie, do väzby bol vzatý uznesením okresného súdu sp. zn. Tp 45/07 z 25. marca 2007, pričom lehota trvania väzby mu začala plynúť od 23. marca 2007, a teda šesťmesačná lehota trvania väzby v prípravnom konaní mu mala skončiť 23. septembra 2007. Okresná prokuratúra T. (ďalej len „okresná prokuratúra“) 31. augusta 2007 predložila okresnému súdu návrh na predĺženie lehoty trvania väzby do 23. októbra 2007, okresný súd však uznesením sp. zn. Tp 133/07 z 11. septembra 2007 tomuto návrhu nevyhovel. V uvedenej trestnej veci bola ešte pred uplynutím lehoty väzby z prípravného konania podaná 21. septembra 2007 na okresnom súde obžaloba.

Sťažovateľ podal 18. októbra 2007 okresnému súdu žiadosť o prepustenie z väzby, o ktorej okresný súd rozhodol na verejnom zasadnutí v rámci predbežného prejednanja obžaloby 6. decembra 2007 uznesením sp. zn. 1 T/150/2007, v ktorom konštatoval v zmysle ustanovenia § 79 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) s prihliadnutím na ustanovenie § 244 ods. 5 Trestného poriadku, že dôvody väzby už netrvajú, súčasne prijal podľa ustanovenia § 80 ods. 1 Trestného poriadku písomný sľub sťažovateľa a prepustil ho z väzby. Na základe sťažnosti podanej okresnou prokuratúrou krajský súd uznesením sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008 zrušil citované uznesenie okresného súdu v celom rozsahu a podľa ustanovenia § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku rozhodol vo veci sám tak, že konštatoval trvanie dôvodov väzby u sťažovateľa, jeho žiadosť o prepustenie z väzby zamietol a písomný sľub sťažovateľa neprijal.

Sťažovateľ opätovne podal žiadosť o prepustenie z väzby 13. marca 2008 a okresný súd o tejto žiadosti rozhodol uznesením z 13. marca 2008, ktorým žiadosť sťažovateľa

zamietol a jeho písomný sľub neprijal. Sťažnosť, ktorú sťažovateľ proti tomuto uzneseniu podal, krajský súd uznesením sp. zn. 5 Tos/28/2008 z 8. apríla 2008 zamietol.

Podľa vyjadrenia sťažovateľa uznesenia krajského súdu sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008 a sp. zn. 5 Tos/28/2008 z 8. apríla 2008 mu boli doručené až na základe žiadosti jeho právneho zástupcu 13. mája 2008.

Sťažovateľ opierajúc sa o uvedené fakty uvádza: *„Z uvedených skutočností vyplýva, že po podaní obžaloby na Okresný súd v Trnave dňa 21. 09. 2007, bolo o väzbe obžalovaného J. M. rozhodované až v rámci predbežného prejednanja obžaloby dňa 06. 12. 2007, kedy okresný súd konštatoval, že dôvody väzby netrvajú a podľa § 80 ods. 1 Trestného poriadku súd prijal písomný sľub obžalovaného a prepustil ho na slobodu. Vzhľadom na to, že okresný súd uznesením zo dňa 06. 12. 2007 prepustil obžalovaného J. M. z väzby na slobodu, väzba obžalovaného J. M. nemala po podaní obžaloby až do rozhodnutia Krajského súdu v Trnave uznesením zo dňa 08. 01. 2007 spisová značka 3 Tos/81/2007 žiadny zákonný dôvod. Absencia ústavne akceptovateľného zákonného dôvodu pre ďalšie trvanie väzby obžalovaného, nemohla byť následne odstránená ani týmto neskorším uznesením Krajského súdu v Trnave. O väzbe rozhoduje súd vždy s účinkami pro futuro a nemôže teda o nej rozhodnúť so spätnou účinnosťou. Ďalšie obmedzovanie osobnej slobody J. M. je preto protiústavné, porušujúce jeho práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 dohovoru.“*

Sťažovateľ teda vyvodzuje záver, že jeho väzba v období od 23. septembra 2007, keď uplynula šesťmesačná lehota väzby z prípravného konania, až do 8. januára 2007, keď krajský súd uznesením konštatoval trvanie dôvodov väzby u sťažovateľa, nemala súdny titul.

Sťažovateľ vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008 namieta, že sa v ňom krajský súd zaoberal iba materiálnymi dôvodmi väzby a absentuje v ňom preskúmanie zákonnosti väzby, t. j. *„či je v súlade s konaním ustanoveným zákonom“*.

Uznesenie krajského súdu sp. zn. 5 Tos/28/2008 z 8. apríla 2008 považuje sťažovateľ za arbitrárne, keďže sa podľa jeho názoru nezaoberá relevantnými otázkami týkajúcimi sa zákonnosti a dôvodnosti ďalšieho trvania väzby.

Sťažovateľ tiež poukazuje na to, že doba konania okresného súdu, ktorý o jeho žiadosti o prepustenie z väzby a jej nahradenie písomným sľubom z 18. októbra 2007 rozhodoval až 6. decembra 2007, nezodpovedala požiadavke urýchleného rozhodovania o takej žiadosti. Rovnakú námietku uplatňuje vo vzťahu ku konaniu krajského súdu rozhodujúceho o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 1 T/150/2007 zo 6. decembra 2007 a v tejto súvislosti uvádza, že mu predmetné uznesenie krajského súdu sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008 bolo doručené až 13. mája 2008.

Obdobná námietka tiež smeruje ku konaniu krajského súdu, keď krajský súd sťažovateľovi svoje uznesenie sp. zn. 5 Tos/28/2008 z 8. apríla 2008 doručil až 13. mája 2008.

Sťažovateľ v doplnení sťažnosti ďalej uvádza, že okresný súd uznesením sp. zn. 1 T/150/2007 z 26. mája 2008 rozhodol o jeho prepustení z väzby, čo odôvodnil tým, že pre jej ďalšie trvanie počnúc 24. septembrom 2007 neexistoval právny titul, preto ju treba považovať za nezákonnú.

Krajský súd toto uznesenie okresného súdu zrušil svojím rozhodnutím sp. zn. 3 Tos/57/2008 z 26. júna 2008 a odôvodnil ho v podstate tým, že sťažovateľovi začala plynúť lehota trvania väzby v konaní pred súdom samotným podaním obžaloby 21. septembra 2007.

Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľ v závere sťažnosti z 21. mája 2008 žiada, aby ústavný súd rozhodol vo veci týmto nálezom:

„1. Základné práva J. M. podľa čl. 17 ods. 2, ods. 5, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 1, ods. 4 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu Trnava, zo dňa 08. 01. 2008,

spisová značka 3 Tos/81/2007, uznesením Okresného súdu Trnava zo dňa 13. 03. 2008, spisová značka 1 T/150/2007 v spojitosti s uznesením Krajského súdu Trnava, zo dňa 08. 04. 2008, spisová značka 5 Tos/2008 ako aj konaním týchto súdov v súvislosti s rozhodovaním o žiadostiach J. M. o prepustenie z väzby na slobodu a rozhodovaním o ďalšom trvaní dôvodov väzby porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Trnave zo dňa 08. 01. 2008, spisová značka 3 Tos/81/2007 a uznesenie Krajského súdu v Trnave zo dňa 08. 04. 2008, spisová značka 5 Tos/28/2008 sa zrušuje a Krajskému súdu v Trnave sa prikazuje prepustiť J. M. z väzby na slobodu.

3. Krajský súd v Trnave je povinný zaplatiť J. M. náhradu trov konania v sume 6.732,- Sk (slovom šesťtisícšesťdesiatdva slovenských korún) na adresu jeho právneho zástupcu JUDr. J. J., advokáta so sídlom T..., do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

V doplnení sťažnosti doručenom ústavnému súdu 14. júla 2008 sťažovateľ tiež žiada o vydanie tohto nálezu:

„1. Základné práva J. M. podľa čl. 17 ods. 2, ods. 5, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 1, ods. 4 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trnave, zo dňa 26. 06. 2008, spisová značka 3 Tos/57/2008 porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Trnave zo dňa 26. 06. 2008 spisová značka 3 Tos/57/2008 sa zrušuje a Krajskému súdu v Trnave sa prikazuje prepustiť J. M. z väzby na slobodu.

3. J. M. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 100.000,- Sk, ktoré je Krajský súd v Trnave povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Trnave je povinný zaplatiť J. M. náhradu trov konania v celkovej sume 10.098,- Sk (slovom desaťtisícdeväťdesiatosem slovenských korún) na adresu jeho právneho zástupcu JUDr. J. J., advokáta so sídlom T..., do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Na základe výzvy ústavného súdu sa k prijatej sťažnosti vyjadril krajský súd prostredníctvom jeho predsedníčky a navrhol sťažnosť „zamietnuť“. V stanovisku doručenom ústavnému súdu 27. februára 2009 predložil túto argumentáciu:

«Sťažovateľ J. M. bol vzatý do väzby uznesením Okresného súdu v Trnave zo dňa 25. 3. 2007 sp. zn. Tp 45/07 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave zo dňa 24. 4. 2007 sp. zn. 3 Tpo 16/2007 z dôvodov uvedených v ustanovení § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por. so započítaním väzby od 23. 3. 2007.

Sťažovateľ v podstate namieta, že jeho väzba od 23. 9. 2007 bola bez právneho dôvodu, nakoľko Okresný prokurátor v T. podal obžalobu dňa 21. 9. 2007, pričom Okresný súd v Trnave rozhodol o ďalšom trvaní väzby až v rámci predbežného prejednávania obžaloby dňa 6. 12. 2007.

Krajský súd v Trnave v konaní sp. zn. 3 Tos 81/2007 skúmal trvanie dôvodov väzby v zmysle ust. § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por. z materiálneho hľadiska, pričom reagoval na dôvody, ktoré sťažovateľ uviedol vo svojej žiadosti o prepustenie z väzby zo dňa 18. 10. 2007 a dospel k záveru, že dôvody väzby sťažovateľa v zmysle ust. § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por. naďalej trvajú a zároveň podľa § 80 ods. 1 písm. b) Tr. por. neprial písomný sľub sťažovateľa. Pokiaľ by sťažovateľ v žiadosti o prepustenie z väzby uviedol aj dôvody týkajúce sa trvania jeho väzby bez právneho dôvodu Krajský súd v Trnave by sa jeho tvrdením v konaní zaoberal.

V konaní sp. zn. 5 Tos 28/2008 Krajský súd v Trnave poukázal tiež na námietky sťažovateľa o nezákonnosti postupu súdu I. stupňa a na predchádzajúce rozhodnutie Krajského súdu v Trnave zo dňa 8. 1. 2008.

Podrobne sa Krajský súd v Trnave uvedenými dôvodmi zaoberal v konaní sp. zn. 3 Tos 57/2008. K sťažnosti sťažovateľa je preto potrebné uviesť:

Sťažovateľovi v uvedenom konaní v podstate išlo o aplikovanie Nálezu Ústavného súdu SR č. III. ÚS 209/06 a tým aj rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Stašaitis v. Litva a Ječius v. Litva.

Krajský súd v Trnave v konaní sp. zn. 3 Tos 57/2008 zistil, že išlo o rozdielnosť právnych názorov obhajoby sťažovateľa a okresného súdu na strane jednej a prokuratúry na strane druhej.

Podľa čl. 127 ods. 1 siedmej hlavy Ústavy SR ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 Ústavy SR, ak Ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením, alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody a podľa ods. 1 môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Predmetný Nález Ústavného súdu SR sa týkal väzobné trestne stíhanej osoby a bol aplikovaný okresným súdom vo veci sťažovateľa.

Ústavný súd a všeobecné súdy, ktoré vykonávajú súdnu moc v Slovenskej republike, sú dva samostatné systémy. Preto aj Nálezy Ústavného súdu SR majú svoju záväznosť výlučne v tých veciach, v ktorých boli vydané.

V ďalšom je teda na všeobecných súdoch, či v konkrétnej veci vyslovený právny názor a výklad určitého právneho predpisu je uplatniteľný bez rozhodovacej účasti ústavného súdu aj v iných veciach obdobnej povahy nimi prejednávaných. Krajský súd v Trnave v rozhodnutí sp. zn. 3 Tos 57/2008 v podstate poukázal na to, že právny názor obsiahnutý v citovanom náleze ústavného súdu nie je právne podložený znením Tr. por. účinným od 1. 1. 2006.

Aj citované rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, o ktoré sa opiera tiež Nález Ústavného súdu SR nie sú v úplnosti použiteľné pre podmienky Slovenskej republiky.

Okrem toho Nález Ústavného súdu SR opierajúci sa o uvedené rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vychádzal tiež zo starej právnej úpravy Tr. por. účinného do 1. 1. 2006, nakoľko obvinený bol v tejto veci vzatý do väzby uznesením súdu v októbri roku 2005.

„Európsky súd pre ľudské práva na jednej strane vyslovil v uvedených rozhodnutiach, že (okrem iného) samotný fakt, že vo veci bola podaná obžaloba (vec bola prenesená na súd) nevytvára právne dovolené základy väzby v zmysle článku 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej iba Dohovor) a teda nemôže sám o sebe spôsobovať predĺženie lehoty trvania väzby alebo nahrádzať platné rozhodnutie o väzbe vyžadované domácim trestným právom, ale na druhej strane v súlade

s požiadavkami vyjadrenými v Dohovore v čl. 5 ods. 1 výrazmi „právne dovolené“ a „v súlade s postupom predpísaným právom“ aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva určujúcim je právo konkrétneho domáceho štátu rozhodujúceho vo veci, i keď toto právo a podľa neho väzba, ktorej počítanie lehoty trvania spočíva na úvahe určitého orgánu musí vždy, prihliadajúc na čl. 5 ods. 1 Dohovoru chrániť osoby, aby neboli pozbavené osobnej slobody ľubovoľným spôsobom.“

„Európsky súd pre ľudské práva zdôraznil uvedenú požiadavku tým, že vyslovil, aby dôvody vedúce k vzatiu osoby do väzby ako aj jej ponechanie vo väzbe a predĺženie lehoty trvania väzby boli v konkrétnom práve domovského štátu vždy určené jasne a zrozumiteľne a umožnili osobe, ktorá bola pozbavená osobnej slobody, poznať, ak treba tak aj po odbornej porade, aké dôsledky môže ten-ktorý trestnoprosesný postup spôsobiť.“

Aj Tr. por. účinný od 1. 1. 2006 na rozdiel od pôvodnej právnej úpravy reagoval na čl. 17 ods. 5 Ústavy SR a tiež čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

„V § 76 ods. 6 Tr. por. (zákon č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov) je určené, že celková doba trvania väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť

- a) dvanásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin
- b) tridsaťšesť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre zločin,
- c) štyridsaťosem mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin.“

V prerokovanom prípade ide o zločin lúpeže spolupáchatelstvom podľa § 20 § 188 ods. 1, ods. 2 písm. b), písm. c) Tr. zák.

Z tejto lehoty podľa § 76 ods. 7 Tr. por. pripadá jedna polovica pre prípravné konanie a jedna polovica na konanie pred súdom.

Podľa § 76 ods. 5 Tr. por. súdu plynie lehota väzby podľa ods. 7 od podania obžaloby alebo návrhu na dohodu o vine a treste.

V danom prípade od 21. 9. 2007.

„Z uvedeného je zrejmé, že lehoty väzby plynú samostatne pre prípravné konanie, v ktorom sa predlžujú, sú pod kontrolou súdu a samostatne v konaní pred súdom,

kde si ich súd kontroluje samostatne napr. v súlade s ustanoveniami §§ 79 ods. 2, 243 ods. 1, 244 ods. 5 Tr. por. účinného od 1. 1. 2006 vrátane.“

Väzba sťažovateľa nebola v štádiu konania po podaní obžaloby od uplynutia 6-mesačnej lehoty t. j. od 23. 9. 2007 bez právneho dôvodu nakoľko v prípravnom konaní rozhodol o nej súd a po podaní obžaloby t. j. od 21. 9. 2007 súdu plynula samostatne a rozhodoval o nej tiež súd.»

V závere vyjadrenia poskytol krajský súd súhlas s upustením od ústneho pojednávania ústavného súdu vo veci samej v zmysle § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Okresný súd poskytnutú možnosť vyjadrenia k prijatej sťažnosti nevyužil a v liste doručenom ústavnému súdu 27. augusta 2009 oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

V podaní doručenom ústavnému súdu 13. marca 2009 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej aj sťažovateľ, pričom možnosť zaujatia stanoviska k vyjadreniu krajského súdu nevyužil.

Ústavný súd dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci a so súhlasom všetkých účastníkov konania od neho upustil a rozhodol na neverejnom zasadnutí.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

a) zákonné uväznenie po odsúdení príslušným súdom;

b) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie osoby preto, že sa nepodrobila rozhodnutiu vydanému súdom podľa zákona, alebo preto, aby sa zaručilo splnenie povinnosti ustanovenej zákonom;

c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní;

d) iné pozbavenie slobody maloletého na základe zákonného rozhodnutia na účely výchovného dohľadu alebo jeho zákonné pozbavenie slobody na účely jeho predvedenia pred príslušný orgán;

e) zákonné držanie osôb, aby sa zabránilo šíreniu nakažlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;

f) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie, alebo osoby, proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie alebo vydanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol

o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Zo sťažnosti, z jej príloh, vyjadrenia krajského súdu a predloženého spisového materiálu ústavný súd zistil takýto skutkový stav, z ktorého pri svojom rozhodovaní vychádzal:

Sťažovateľ bol vzatý do väzby uznesením okresného súdu sp. zn. Tp 45/07 z 25. marca 2007, pričom lehota väzby mu začala plynúť od 23. marca 2007, preto šesťmesačná lehota trvania väzby v prípravnom konaní mu mala skončiť 23. septembra 2007. Návrhu okresnej prokuratúry z 31. augusta 2007 na predĺženie lehoty trvania väzby nebolo okresným súdom vyhovené. Pred uplynutím lehoty väzby z prípravného konania bola 21. septembra 2007 podaná na okresnom súde na sťažovateľa obžaloba.

Sťažovateľ podal 18. októbra 2007 okresnému súdu žiadosť o prepustenie z väzby, o ktorej okresný súd rozhodol v rámci predbežného prejednania obžaloby 6. decembra 2007 uznesením sp. zn. 1 T/150/2007 tak, že prijal písomný sľub sťažovateľa a z väzby ho prepustil. Krajský súd na podklade sťažnosti podanej proti tomuto uzneseniu okresnou prokuratúrou svojím rozhodnutím sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008 uznesenie zrušil a rozhodol sám tak, že konštatoval trvanie dôvodov väzby, žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby zamietol a neprijal jeho písomný sľub. Rozhodnutie krajského súdu spolu so spisovým materiálom bolo okresnému súdu doručené 22. januára 2008, pričom okresný súd rozhodnutie sťažovateľovi doručil 13. mája 2008.

Sťažovateľ podal 13. marca 2008 ďalšiu žiadosť o prepustenie z väzby, o ktorej okresný súd rozhodol uznesením sp. zn. 1 T/150/2007 z 13. marca 2008 tak, že žiadosť o prepustenie z väzby zamietol a písomný sľub sťažovateľa neprijal. Proti prvostupňovému rozhodnutiu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd svojím rozhodnutím sp. zn. 5 Tos/28/2008 z 8. apríla 2008 tak, že sťažnosť zamietol. Rozhodnutie krajského

súdu spolu so spisovým materiálom bolo okresnému súdu doručené 9. apríla 2008, sťažovateľovi okresný súd toto rozhodnutie doručil 13. mája 2008.

Uznesením sp. zn. 1 T/150/2007 z 26. mája 2008 okresný súd rozhodol o prepustení sťažovateľa z väzby a svoje rozhodnutie odôvodnil takto:

„Obžalovaný bol do väzby vzatý uznesením sudcu pre prípravné konanie zo dňa 25. 3. 2007, pričom väzba sa u obžalovaného započítava počnúc dňom 23. 3. 2007 od 13.00 hod. Základná lehota trvania väzby v prípravnom konaní (šesťmesačná) uplynula dňom 23. 9. 2007 o 13.00 hod. Súd rozhodoval o ďalšom trvaní väzby na verejnom zasadnutí po predbežnom prejednaní obžaloby dňa 6. 12. 2007, teda až po tom, čo uplynula základná lehota trvania väzby pre prípravné konanie.

Je potrebné skonštatovať, že v danom prípade bola obžaloba podaná dňa 21. 9. 2007, a vzápätí dňa 27. 9. 2007 bola súdu doručená žiadosť obhajcu obžalovaného Č. o oslobodenie od povinnosti obhajovania, nakoľko vzťahu medzi ním ako obhajcom a obžalovaným chýba čo i len nevyhnutná miera dôvery. Za týchto okolností bol obžalovaný vyzvaný aby si v určenej lehote zvolil obhajcu s upozornením, že ak tak neurobí, bude mu ustanovený. Dňa 19. 11. 2007 bol obžalovanému Č. ustanovený nový obhajca a dňa 23. 11. 2007 predsedníčka senátu nariadila verejné zasadnutie na deň 6. 12. 2007, kde zároveň rozhodla aj o ďalšom trvaní väzby oboch obžalovaných. Rozhodnutím zo dňa 6. 12. 2007, sp. zn. 1 T 150/07 okresný súd skonštatoval, že u obžalovaného M. netrvali dôvody väzby, prijal písomný sľub obžalovaného a rozhodol o prepustení na slobodu. Krajský súd v Trnave dňa 8. 1. 2008 zrušil uvedené rozhodnutie, vyhovel tak sťažnosti prokurátora proti rozhodnutiu okresného súdu a vyslovil, že dôvody preventívnej väzby u obžalovaného naďalej trvajú. O ďalšej žiadosti obžalovaného o prepustenie z väzby bolo rozhodované tunajším súdom dňa 13. 3. 2008, v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave zo dňa 8. 4. 2008, kedy bola zamietnutá sťažnosť obžalovaného voči rozhodnutiu okresného súdu, ktorý zamietol jeho žiadosť o prepustenie na slobodu. Obžalovaný podal novú žiadosť o prepustenie dňa 13. 5. 2008, v ten istý deň o nej súd aj rozhodol, uznesenie doposiaľ nenadobudlo právoplatnosť, nakoľko obžalovaný podal voči nemu sťažnosť.

Ani táto skutočnosť však nemení nič na nevyhnutnosti rešpektovať ústavnú požiadavku, aby sa väzba vždy opierala o rozhodnutie súdu, tak ako to konštatoval

aj Ústavný súd SR vo svojom Náleze sp. zn. III. ÚS 209/06-82, kedy v obdobnom prípade vyslovil právny názor v tom zmysle, že absencia formálneho rozhodnutia okresného súdu k dátumu, na ktorý pripadá koniec zákonnej šesťmesačnej lehoty ustanovenej na prípravné konanie, vo svojich dôsledkoch znamená, že na ďalšie trvanie väzby počnúc dňom nasledujúcim po tomto dátume nebol právny titul, ktorý by zabezpečil jej legitímnosť a legálnosť. Ak bol obžalovaný vo väzbe po tomto dátume, teda po dátume, na ktorý pripadá koniec zákonnej šesťmesačnej lehoty ustanovenej na prípravné konanie, treba väzbu považovať za nezákonnú, pričom nezákonnosť trvania väzby zakladá aj jej protiústavnosť, pretože je nevyhnutné rešpektovať ústavnú požiadavku, aby sa väzba vždy opierala o rozhodnutie súdu. Týmto rozhodnutím ústavného súdu prišlo k prelomeniu dovtedajšej praxe súdov a výkladu ustanovení Trestného poriadku, v zmysle ktorých – keďže Trestný poriadok účinný od 1. 1. 2006 explicitne neustanovuje dokedy má konajúci súd vo veci rozhodnúť po podaní obžaloby o ďalšom trvaní väzby – je súd povinný o väzbe rozhodnúť najneskôr pri preskúmaní obžaloby, resp. jej predbežnom prejednaní a teda postačí ak tak súd pri predbežnom prejednaní urobí. Podľa názoru Ústavného súdu SR však uvedené platí len za podmienky, že väzobná lehota ustanovená na prípravné konanie neuplynie do termínu predbežného prejednania obžaloby súdom konajúcim vo veci. Ak by väzobná lehota ustanovená pre prípravné konanie mala uplynúť pred termínom nariadeným na predbežné prejednanie obžaloby, potom súd konajúci vo veci musí rozhodnúť o ďalšom trvaní väzby najneskôr v deň, na ktorý prípadne koniec väzobnej lehoty ustanovenej na prípravné konanie. Opačný postup by nebol v súlade s judikatúrou ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva. Zákonnou väzobnou lehotou väzby ustanovenou pre prípravné konanie sa pritom myslí základná lehota trvania väzby v prípravnom konaní v dĺžke 6 mesiacov.

Napriek tomu teda že uznesenie tunajšieho súdu o ďalšom trvaní väzby zo dňa 13. 3. 2008 potvrdil aj Krajský súd v Trnave uznesením zo dňa 8. 04. 2008, s poukazom na judikatúru Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva, súd rozhodol tak ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia. “

Na podklade sťažnosti podanej okresnou prokuratúrou prvostupňové rozhodnutie okresného súdu krajský súd svojím rozhodnutím sp. zn. 3 Tos/57/2008 z 26. júna 2008 zrušil a dôvody rozhodnutia oprel o túto argumentáciu:

„Z obsahu spisového materiálu vyplýva, že obžalovaný bol vzatý do väzby rozhodnutím sudcu pre prípravné konanie zo dňa 25. 3. 2007 so započítaním väzby od 24. 4. 2007 od 13.00 hod.

Obžaloba bola podaná dňa 21. 9. 2007 pre zločin lúpeže spolupáchatelstvom podľa § 20 § 188 ods. 1 ods. 2, písm. b), c) Tr. zák.

Krajský súd nesúhlasí s tvrdením okresného súdu, že je potrebné použiť Nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 209/06.

Je potrebné konštatovať, že aj okresný súd po podaní obžaloby rozhodol o väzbe obžalovaného po predbežnom prejednaní obžaloby na verejnom zasadnutí až 6. 12. 2007, t.j. po uplynutí základnej 6 (šesť) mesačnej lehoty, ktorá uplynula dňom 23. 9. 2007, pričom obžalovaného vo väzbe ponechal. Okresný súd aj následne naposledy dňa 13. 5. 2008 podľa § 79 ods. 3 Tr. por. zamietol žiadosť obžalovaného o prepustenie z väzby. Pokiaľ okresný súd konštatuje protiústavný stav dňa 24. 9. 2007 treba uviesť, že vzhľadom na vzatie obžalovaného do väzby, plynutie väzby a rozhodnutia súdu o väzbe mal tento prepustiť na slobodu už skôr.

Krajský súd sa stotožňuje s dôvodmi sťažnosti uvádzanými v jej písomnom zdôvodnení okresným prokurátorom citované rozhodnutie Ústavného súdu je v inej trestnej veci v ktorej bol obvinený vzatý do väzby ešte za účinnosti Trestného poriadku Zákona č. 141/1961 Zb. účinného do 1. 1. 2006. Rozhodnutie Ústavného súdu v inej trestnej veci je možné použiť aj na ďalšie konania ak toto nie je nad rámec uplatneného znenia Ústavy SR a zákona t. j. Tr. por. v danej konkrétnej veci.

Súd I. stupňa poukázal výlučne na citovaný Nález Ústavného súdu podľa ktorého ustanovenie § 76 ods. 5 Tr. por. účinného od 1. 1. 2006 explicitne neustanovuje dokedy konajúci súd má vo veci rozhodnúť o ďalšom trvaní väzby vo veci, avšak v zmysle § 242 resp. § 244 ods. 5 Tr. por. tak musí rozhodnúť najneskôr po preskúmaní obžaloby, resp. po jej predbežnom prejednaní. Uvedené platí za podmienky, že väzobná lehota ustanovená na prípravné konanie neuplynie do termínu konania preskúmania obžaloby, resp. jej predbežného prerokovania súdom konajúcim vo veci. Ak by väzobná lehota ustanovená pre prípravné konanie mala uplynúť pred termínom nariadeným na predbežné prejednanie obžaloby, potom súd konajúci vo veci musí rozhodnúť o ďalšom trvaní väzby najneskôr v deň na ktorý prípadne koniec väzobnej lehoty ustanovenej na prípravné

konanie. Opačný postup podľa § 76 ods. 5. Tr. por. by nebol v súlade s judikatúrou Ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva.

V tejto súvislosti je však nutné poukázať na to, že pokiaľ by aj konajúci súd rozhodol o ďalšom trvaní väzby najneskôr v deň na ktorý prípadne koniec väzobnej lehoty ustanovenej na prípravné konanie, bolo by trvanie väzby taktiež bez právneho dôvodu, nakoľko by nešlo o právoplatné rozhodnutie, a tak citované rozhodnutie Ústavného súdu je rozporuplné, nad rámec Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, Ústavy SR a Trestného poriadku SR.

Tak ako konštatuje okresný prokurátor v dôvodoch sťažnosti aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva, určujúcim je právo konkrétneho domáceho štátu rozhodujúceho vo veci.

Ústava SR v čl. 127 ods. 1, 2 zakotvuje, že Ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb, alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv, alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd, vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú SR ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom ak, o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ak ústavný súd vyhovie sťažnosti svojim rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením, alebo iným zásahom boli porušené práva, alebo slobody, podľa ods. 1, môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Nálezy ústavného súdu majú svoju záväznosť výlučne v tých veciach, v ktorých boli vydané.

Trestný poriadok účinný od 1. januára 2006 reagoval tiež na článok 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj na článok 17 ods. 5 Ústavy SR. Na rozdiel od pôvodnej úpravy Trestný poriadok účinný od 1. 1. 2006 upravil rozdelenie trvania väzby na jej časť v prípravnom konaní a na časť v konaní pred súdom. Zo znenia ustanovenia § 76 ods. 6 Tr. por. účinného od 1. 1. 2006 je zrejmé, že lehoty väzby plynú samostatne pre prípravné konanie, v ktorom sa predlžujú, sú pod kontrolou súdu a samostatne pred súdom.

V danom prípade obžalovanému začala plynúť lehota trvania väzby pred súdom podaním obžaloby t. j. od 21. 9. 2007.

Z uvedených dôvodov sa krajský súd s rozhodnutím I. stupňa nestotožňuje a preto rozhodnutie podľa § 194 ods. 1 Tr. por. zrušil.“

Podľa zistení ústavného súdu bol sťažovateľ 21. marca 2009 z väzby prepustený.

Podstatou sťažnosti je argumentácia sťažovateľa, že posledný deň lehoty šiestich mesiacov jeho väzby z prípravného konania uplynul 23. septembra 2007 a po podaní obžaloby 21. septembra 2007, resp. po 23. septembri 2007 až do rozhodnutia krajského súdu sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008 (ktorým tento zrušil prvostupňové uznesenie okresného súdu zo 6. decembra 2007 o prepustení sťažovateľa z väzby a sám rozhodol o trvaní dôvodov väzby) jeho väzba nemala oporu v zákonomnom titule – súdnom rozhodnutí. Citovaným uznesením krajského súdu nebolo možné so spätnou účinnosťou uvedený nedostatok napraviť, preto sťažovateľ považuje trvajúci zásah do jeho osobnej slobody po 23. septembri 2007 za protiústavný, porušujúci jeho základné právo zaručené čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a právo zaručené čl. 5 ods. 1 dohovoru.

Ďalej sťažovateľ namieta porušenie požiadavky rýchlosti súdneho preskúmania zákonnosti väzby v konaní o žiadosti o prepustenie z väzby podanej 18. októbra 2007, o ktorej okresný súd rozhodol až 6. decembra 2007, a poukazuje tiež na skutočnosť, že mu nadväzujúce druhostupňové rozhodnutie vydané 8. januára 2008 bolo doručené až 13. mája 2008. Obdobnú námietku uplatňuje proti konaniu týkajúcemu sa jeho žiadosti o prepustenie z väzby z 13. marca 2008, keď mu druhostupňové rozhodnutie z 8. apríla 2008 bolo doručené až 13. mája 2008.

Ústavný súd sa pri preskúmaní sťažnosti sťažovateľa zameral v prvom rade na posúdenie zákonnosti a ústavnosti uznesení krajského súdu sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008, sp. zn. 5 Tos/28/2008 z 8. apríla 2008 a sp. zn. 3 Tos/57/2008 z 26. júna 2008 z hľadiska oprávnenosti ďalšieho trvania väzby sťažovateľa po 23. septembri 2007.

V druhom rade posúdil dodržanie záruky rýchlosti súdneho preskúmania zákonnosti pozbavenia osobnej slobody v konaní krajského súdu o preskúmanie trvania dôvodov väzby

a o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby a jej nahradenie písomným sľubom vedenom pod sp. zn. 3 Tos/81/2007 a v konaniach okresného súdu o žiadostiach sťažovateľa o prepustenie z väzby z 18. októbra 2007 a 13. marca 2008 vedených pod sp. zn. 1 T/150/2007.

K otázke zákonnosti väzby

Každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00, I. ÚS 115/07, I. ÚS 187/07).

Z uvedenej zásady vyplýva, že každé porušenie zákona v prípade rozhodovania o väzbe zakladá aj porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj čl. 5 ods. 1 dohovoru.

Podľa judikatúry ústavného súdu v zmysle čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, resp. čl. 5 ods. 1 dohovoru nemôže byť titulom pre držanie vo väzbe znamenajúce obmedzenie osobnej slobody len skutočnosť, že bola podaná obžaloba, bez toho, aby sa o ďalšom trvaní väzby výslovne konajúcim súdom rozhodlo ešte predtým, ako uplynie lehota, na ktorú bola väzba v prípravnom konaní naposledy predĺžená (I. ÚS 6/02, I. ÚS 204/05, III. ÚS 271/06, I. ÚS 115/07, I. ÚS 187/07). Samotná skutočnosť, že vec bola postúpená súdu, nie je postačujúca na splnenie kritéria „zákonnosti“ väzby v zmysle čl. 5 ods. 1 dohovoru a nemôže bez príslušného rozhodnutia odôvodniť ďalšie trvanie väzby (Stasaitis c. Litva z 21. marca 2002, § 59 až § 61).

V súvislosti s otázkou zákonnosti väzby v konaní pred súdom je podľa judikatúry ústavného súdu povinnosťou všeobecného súdu rozhodnúť po podaní obžaloby o ďalšom trvaní väzby, a to najneskôr do uplynutia termínu posledného predĺženia väzby v prípravnom konaní. Bez rozhodnutia súdu totiž nemožno považovať väzbu za zákonnú, pretože iba podanie obžaloby nie je dostatočným titulom pre jej založenie (I. ÚS 187/07).

V prípade sťažovateľa lehota väzby z prípravného konania uplynula 23. septembra 2007. Až na neverejnom zasadnutí 8. januára 2008 krajský súd rozhodol o trvaní dôvodov väzby sťažovateľa podľa § 79 ods. 2 Trestného poriadku, o zamietnutí sťažovateľovej žiadosti o prepustenie z väzby podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku a neprijatí písomného sľubu sťažovateľa podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Právoplatné uznesenie krajského súdu sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008 (právoplatnosť nadobudlo v tento deň) možno síce z formálneho hľadiska považovať za „dodatočný“ súdny titul väzby, avšak existovala doba vymedzená časovým úsekom po 23. septembri 2007 do 8. januára 2008, v ktorej väzba sťažovateľa nebola pokrytá súdnym rozhodnutím, v dôsledku čoho bola kontinuita väzby prerušená. Toto prerušenie zákonnosti väzby nemožno dodatočne konvalidovať, a preto väzbu po 23. septembri 2007 treba považovať za nezákonnú.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti uzneseniami krajského súdu sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008, sp. zn. 5 Tos/28/2008 z 8. apríla 2008 a sp. zn. 3 Tos/57/2008 z 26. júna 2008 bolo porušené základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj právo na slobodu podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd vysloví svojím rozhodnutím porušenie práv alebo slobôd, toto rozhodnutie zruší a zároveň podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde môže vráti vec na ďalšie konanie. Aj keď ústavný súd vyslovil porušenie základného práva zaručeného čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva zaručeného čl. 5 ods. 1 dohovoru uzneseniami krajského súdu sp. zn. 3 Tos/81/2007 z 8. januára 2008, sp. zn. 5 Tos/28/2008 z 8. apríla 2008 a sp. zn. 3 Tos/57/2008 z 26. júna 2008, vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ sa v čase rozhodovania ústavného súdu vo väzbe už nenachádzal, pretože bol prepustený na slobodu, považoval ústavný súd postup podľa uvedeného článku ústavy a ustanovení zákona o ústavnom súde za právne irelevantný, preto o zrušení predmetných uznesení nerozhodol.

Nad rámec uvedeného k argumentácii krajského súdu týkajúcej sa otázky záväznosti nálezov ústavného súdu o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy len pre daný

konkrétny prípad ústavný súd poukazuje na to, že nálezy ústavného súdu vo veciach individuálnych ústavných sťažností síce nie sú prameňom práva de iure, de facto by sa nimi mali všeobecné súdy pri interpretácii a aplikácii právnych noriem v prípadoch analogických skutkových okolností riadiť, aby zabezpečili výkon súdnej právomoci, teda výklad a aplikáciu prameňov práva spôsobom súladným s ústavou, resp. aj so záväznými medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách tak, ako to vyžaduje generálny príkaz čl. 152 ods. 4 ústavy.

K otázke požiadavky rýchlosti súdneho preskúmania zákonnosti pozbavenia osobnej slobody

V rámci svojej rozhodovacej činnosti už ústavný súd konštatoval, že v ustanoveniach čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy garantujúcich právo na osobnú slobodu je obsiahnuté aj právo obvineného iniciovať konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho väzby a nariadil prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie sa môže v zákonom určených prípadoch podmieniť zárukou. Obsah označených ustanovení ústavy korešponduje s právami vyplývajúcimi z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05).

Súdne preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody kladie nároky (okrem iného) na rýchlosť tohto preskúmania. Rovnako to platí aj v prípade osobitného typu väzobného konania, predmetom ktorého je preskúmanie žiadosti o nahradenie väzby zárukou (záruka subjektu, písomný sľub, peňažná záruka).

K požiadavke urýchlenosti rozhodovania („bref délai“, „speedily“) Európsky súd pre ľudské práva zdôraznil, že ju netreba posudzovať z čisto aritmetického hľadiska, ale je potrebné vždy zohľadniť aj podmienky a okolnosti každej konkrétnej veci (Sanchez-Reisse c. Švajčiarsko z roku 1986).

Z obsahu príloh pripojených k sťažnosti a zo súvisiaceho súdneho spisu ústavný súd zistil, že doba prvostupňového konania pred okresným súdom týkajúceho sa žiadosti sťažovateľa o prepustenia z väzby a jej nahradenie písomným sľubom podanej 18. októbra 2007 trvala od 18. októbra 2007 do 6. decembra 2007 (keď bolo uznesenie sp. zn. 1 T/150/2007 zo 6. decembra 2007 sťažovateľovi oznámené na verejnom zasadnutí), teda 49 dní.

O sťažnosti podanej prokurátorom proti tomuto uzneseniu krajský súd konal a rozhodol 8. januára 2008 a svoje rozhodnutie sp. zn. 3 Tos/81/2007 doručil okresnému súdu až 22. januára 2008, teda 14 dní po svojom rozhodnutí.

Doručenie rozhodnutia krajského súdu zabezpečil okresný súd, ktorý ho doručil sťažovateľovi až 13. mája 2008, teda 112 dní po jeho predložení krajským súdom.

Vo svojej judikatúre už ústavný súd vyslovil, že požiadavke neodkladnosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (pozri napr. III. ÚS 345/06).

Vychádzajúc z uvedeného nemožno za ústavne akceptovateľnú považovať dobu konania okresného súdu (49 dní). Za významné treba považovať aj obdobie, počas ktorého trvalo doručovanie rozhodnutia krajského súdu sťažovateľovi (napr. Kučera v. Slovensko zo 17. júla 2007, I. ÚS 94/06) zabezpečené okresným súdom (112 dní) – túto okolnosť pripočítanú na vrub okresnému súdu považuje ústavný súd za takú, ktorá ešte znásobuje intenzitu porušenia práv v tomto konkrétnom prípade.

Vzhľadom na tieto čiastkové závery ústavný súd dospel k rozhodnutiu, že uvedené lehoty neboli zlučiteľné s podmienkou urýchleného rozhodovania obsiahnutou v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru. Rozhodol preto o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru v konaní okresného súdu o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby z 18. októbra 2007 vedenom pod sp. zn. 1 T/150/2007.

Obdobne ústavný súd uvádza, že lehota pripadajúca na jednoduchý technický úkon doručenia svojho rozhodnutia prijatého krajským súdom 8. januára 2008 okresnému súdu (ktorý mal zabezpečiť doručenie tohto rozhodnutia sťažovateľovi) až 22. januára 2008 predstavujúca 14 dní je neprimeraná vzhľadom na povahu tohto úkonu, a preto skonštatoval porušenie sťažovateľovho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru v konaní krajského súdu o preskúmanie trvania dôvodov väzby a o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby a jej nahradenie písomným sľubom vedenom pod sp. zn. 3 Tos/81/2007.

V ďalšom konaní týkajúcom sa žiadosti sťažovateľa o prepustenia z väzby podanej okresnému súdu 13. marca 2008 okresný súd síce rozhodol v uvedený deň na hlavnom pojednávaní, na ktorom bolo sťažovateľovi toto rozhodnutie oznámené, avšak druhostupňové rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 5 Tos/28/2008 z 8. apríla 2008, ktoré tento predložil 9. apríla 2008 okresnému súdu pre účely jeho doručenia sťažovateľovi, okresný súd sťažovateľovi doručil až 13. mája 2008, teda po uplynutí lehoty 34 dní. Ako v predchádzajúcom prípade ústavný súd vychádzajúc z povahy tohto úkonu považoval túto lehotu za neprimeranú, a teda nezlučiteľnú s požiadavkou urýchleného rozhodovania garantovanou čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru. Vzhľadom na uvedené ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru v konaní okresného súdu o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby z 13. marca 2008 vedenom pod sp. zn. 1 T/150/2007.

III.

Sťažovateľ v sťažnosti požiadal o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 100 000 Sk, čo odôvodnil takto:

„- Postupom Krajského súdu v Trnave došlo k porušeniu ústavných práv obžalovaného, ako aj k porušeniu práv chránených Dohovorom.

- Porušenie práva bolo obzvlášť svojvoľné, keď Krajský súd v Trnave nerešpektoval názor Ústavného súdu SR, uvedený vo viacerých Nálezoch Ústavného súdu SR v obdobných trestných veciach.

- Porušenie práva na osobnú slobodu možno kvalifikovať ako jedno z najzávažnejších porušení ústavných práv a dohovoru.

- Porušovanie práv voči osobe obžalovaného bolo opakované, čo na obžalovaného pôsobí zvlášť nepriaznivo, pretože je od 24. 09. 2007 nezákonne pozbavený osobnej slobody v podmienkach výkonu väzby, odlúčený od svojej rodiny a priateľov.

- K porušovaniu práv obžalovaného došlo rozhodovaním a postupom súdov, ktorých úlohou je práve opak, a to ochrana práv a oprávnených záujmov fyzických a právnických osôb. Vzhľadom na to obžalovaný trpí pocitom bezmocnosti, menejcennosti a prestal dôverovať v možnosť poskytnutia spravodlivosti v štáte, hoci ako osoba nachádzajúca sa vo väzbe mohol oprávnene očakávať zvýšenú a osobitnú starostlivosť o ochranu svojich ústavných práv a práv zaručených Dohovorom.“

Ústavný súd vychádzajúc zo zásad spravodlivosti, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu a riadiac sa úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základného práva, považuje za dostatočné konštatovanie porušenia označeného základného práva sťažovateľa zaručeného ústavou, ako aj práva zaručeného dohovorom, tak ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu, a preto mu primerané finančné zadosťučinenie nepriznal.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 10 098 Sk (335,19 €).

Pri určení náhrady trov konania vychádzal ústavný súd z § 11 ods. 2 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007 (19 056 Sk), z čoho vyplýva, že za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2008 patrí advokátovi odmena v sume 105,42 € (3 176 Sk) a k tomu režijný paušál 6,31 € (190 Sk) za každý úkon. Za tri úkony právnych služieb (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti a doplnenie sťažnosti) predstavuje celková výška trov sumu 335,19 € (3 x 105,42 € + 3 x 6,31 € = 335,19 €, t. j. 10 098 Sk).

Ústavný súd teda priznal sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia v požadovanej sume 335,19 €, z ktorých sumu 223,46 € je povinný uhradiť krajský súd a sumu 111,73 € je povinný uhradiť okresný súd, a to na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. Pri určení rozsahu povinnosti úhrady trov právneho zastúpenia porušovateľmi vychádzal ústavný súd z miery ich účasti na porušení práv sťažovateľa.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. októbra 2009